

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VYRIAUSIOSIOS RINKIMŲ KOMISIJOS
PIRMININKAS**

**ĮSAKYMAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS RINKIMŲ, POLITINIŲ PARTIJŲ VEIKLOS IR
POLITINIŲ KAMPANIJŲ FINANSAVIMO KORUPCIJOS PREVENCIJOS
2019–2020 METŲ PROGRAMOS TVIRTINIMO**

2019 m. sausio 21 d. Nr. Į1-3
Vilnius

Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 7 straipsnio 3 dalimi ir Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. XII-1537 „Dėl Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programos patvirtinimo“, 38.2 papunkčiu,

t v i r t i n a m e Lietuvos Respublikos rinkimų, politinių partijų veiklos ir politinių kampanijų finansavimo korupcijos prevencijos 2019–2020 metų programą (pridedama).

Pirmininkė

Laura Matjošaitytė

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų
komisijos pirmininko 2019 m. sausio 21 d.
įsakymu Nr. Į1-3

**LIETUVOS RESPUBLIKOS RINKIMŲ, POLITINIŲ PARTIJŲ VEIKLOS IR POLITINIŲ
KAMPANIJŲ FINANSAVIMO KORUPCIJOS PREVENCIJOS
2019–2020 METŲ PROGRAMA**

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Lietuvos Respublikos rinkimų, politinių partijų veiklos ir politinių kampanijų finansavimo korupcijos prevencijos 2019–2020 metų programos (toliau – Programa) paskirtis – užtikrinti ilgalaikę, veiksmingą ir kryptingą korupcijos prevencijos ir kontrolės sistemą rinkimų, politinių partijų veiklos, politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo srityse 2019–2020 metais.

2. Ši programa apima svarbiausias korupcijos prevencijos rinkimų, politinių partijų veiklos ir politinių partijų finansavimo srityse nuostatas. Programa orientuota į korupcijos užkardymą, jos rizikos veiksnių mažinimą ir šalinimą bei korupcijos rizikos veiksnių valdymą minėtose srityse ir atitinkamai į visų politinėje veikloje dalyvaujančių subjektų, įskaitant rinkėjus, veiklos skaidrumo, viešumo ir atskaitingumo didinimą, jų sąžiningumo ir atsparumo korupcijai stiprinimą.

3. Šios programos nuostatos taikomos Lietuvos Respublikos vyriausiajai rinkimų komisijai (toliau – VRK), kitoms rinkimams ir (ar) referendumams organizuoti bei vykdyti sudaromoms rinkimų komisijoms bei kitiems subjektams, nurodytiems programos priede pateiktame Lietuvos Respublikos rinkimų, politinių partijų veiklos ir politinių kampanijų finansavimo korupcijos prevencijos 2019–2020 metų programos įgyvendinimo priemonių 2019–2020 metų plane, įgyvendinant jiems įstatymų ir kitų teisės aktų pavestas funkcijas rinkimų, politinių partijų veiklos ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės srityse arba prisidedant prie šių funkcijų įgyvendinimo.

4. Ši programa parengta vadovaujantis Lietuvos Respublikos nacionaline kovos su korupcija 2015–2025 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. XII-1537 „Dėl Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programos patvirtinimo“, (toliau – Nacionalinė kovos su korupcija programa), Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 7 straipsnio 3 dalimi ir kitais teisės aktais.

5. Šioje Programoje vartojamos sąvokos atitinka Programos 4 punkte nurodytuose teisės aktuose vartojamas sąvokas.

6. Ši programa įgyvendinama pagal šios programos priede pateiktą Lietuvos Respublikos rinkimų, politinių partijų veiklos ir politinių kampanijų finansavimo korupcijos prevencijos 2019–2020 metų programos įgyvendinimo priemonių 2019–2020 metų planą (toliau – Priemonių planas).

II SKYRIUS APLINKOS ANALIZĖ

7. VRK, kaip Lietuvos Respublikos Konstitucijoje numatyta nuolatinė aukščiausiosios rinkimų ir referendumų organizavimo bei vykdymo valstybės institucija, be kita ko, užtikrinanti politinių kampanijų demokratiškumą, politinių kampanijų finansavimo teisėtumą, skaidrumą ir viešumą, kartu su kitomis šią programą įgyvendinančiomis institucijomis antikorupcinio švietimo ir informavimo priemonėmis siekia ugdyti VRK narių ir sekretoriato darbuotojų, savivaldybių (apygardų) narių ir pirmininkų, darbuotojų, rinkėjų ir politikų bei kitų politiniuose procesuose dalyvaujančių subjektų pilietiškumą, politinę ir teisinę sąmonę, skatinti nepakantumą neetiškam ir neteisėtam elgesiui, galinčiam sudaryti realias prielaidas korupcijai.

VRK manymu, labai svarbu ugdyti rinkėjų sąmoningumą, šviesti rinkėjus ir skatinti jų sąžiningumą, nes jų pilietiškumo stiprėjimas tiesioginio proporcingumo būdu sukels atitinkamas pozityvias permainas politinėje erdvėje.

Nacionalinėje kovos su korupcija programoje korupcija apibrėžiama kaip viena iš nacionalinių grėsmių valstybei ir kaip vienas iš pavojingiausių socialinių reiškinių, keliančių grėsmę žmogaus teisėms, demokratijai ir teisei valstybei, iškreipiančių socialinį teisingumą, sąžiningą konkurenciją, verslo sąlygas, mažinančių ekonomikos augimą, keliančių pavojų valstybės valdymui, valstybės ar savivaldybių įstaigų stabilumui ir visuomenės moralei. Korupcija sietina su pernelyg dideliu biurokratijos ir reglamentavimo mastu, sprendimų diskrecijos ir atskaitingumo pusiausvyros nebuvimu. Korupcija yra latentinis reiškinys, o korupcinio pobūdžio teisės pažeidimų poveikis įvairioms teisinėms, politinėms ir socialinėms sritims paprastai išryškėja tik vėliau, susidūrus su korupcijos pasekmėmis. Tai reiškia, kad veiksminga valstybės antikorupcinė veikla turėtų būti skirta ne tik korupcinio pobūdžio teisės pažeidimams užkardyti, bet ir šalinti bei mažinti sąlygas asmenims, dirbantiems viešajame sektoriuje, turėti sau naudos, atlikti žalingus veiksmus ar susilaikyti nuo naudingų visuomenei veiksmų.

8. Nacionalinėje kovos su korupcija programoje nurodoma, kad politinės veiklos ir teisėkūros srityje fiksuojami tokie korupcijos rizikos veiksniai: neteisėtomis priemonėmis renkami rinkėjų balsai, gaunamas neskaidrus papildomas finansavimas, neteisėtas lobizmas, įstatymų leidžiamosios, vykdomosios ir vietos savivaldos valdžių atstovai, inicijuodami teisės aktų pakeitimus, kartais yra veikiami įvairių verslo grupių, kurios siekia joms naudingų teisės aktų pakeitimo ir priėmimo.

9. Įgyvendindama septynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-82 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 197 punkto nuostatas, Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino Informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 metų programą „Lietuvos Respublikos

skaitmeninė darbotvarkė“ ir 2.2. punkte pasiūlė, kad įstaigos į 2018 metų planavimo dokumentus įtrauktų priemones ir nustatytų terminą, per kurį įstaigų turimi atvertini prioritetiniai duomenys turi būti paskelbti Informacijos rinkmenų sąrašė atvirais elektroniniais formatais, taip pat užtikrintų galimybę perkelti šiuos duomenis į kuriamą atvirų duomenų portalą.

Duomenų atvėrimo svarba nustatyta ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plane, patvirtintame 2017 m. kovo 13 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 167 (toliau – Vyriausybės programos įgyvendinimo planas). Vyriausybės programos įgyvendinimo plano 3 prioriteto „Viešojo sektoriaus efektyvumo ir skaidrumo didinimas“ 3.3 krypties: Skaidrumo ir atvirumo didinimas, kovos su korupcija stiprinimas, siekiant, kad Lietuvos korupcijos suvokimo indekso įvertinimas balais padidėtų 11 balų (nuo 59 balų 2016 m. iki 70 balų – 2020 m.), 3.3.2. numatyti darbai Valstybės institucijų duomenų atvėrimo ir vienodos konsultavimosi su visuomene praktikos įdiegimo srityse: 1) Viešojo sektoriaus nuasmenintų ir neslaptų duomenų atvėrimas; 2) Atvirų duomenų inovatyvių įrankių, kurie leistų verslui ir visuomenei patogiai gauti ir naudoti viešojo sektoriaus institucijų tvarkomus duomenis, sukūrimas.

10. Pagal tarptautinės nevyriausybinės organizacijos „*Transparency International*“ paskelbtus korupcijos suvokimo indekso 2017 metų tyrimo rezultatus Lietuvai skirti 59 balai iš 100 galimų ir 38 vieta 180 šalių sąrašė (100 balų – labai skaidri, 0 – labai korumpuota valstybė)¹.

2017 m. gruodžio mėnesį Europos Komisijos paskelbto tyrimo „Eurobarometras 2017“ rezultatai patvirtino teigiamas tiesioginės korupcinės patirties mažėjimo tendencijas Lietuvoje. Pažymėtina, kad:

Iš visų ES valstybių Lietuvoje labiausiai mažėjo gyventojų korupcinė patirtis – net 17 proc. punktų. Jeigu 2013 metais 25 proc. gyventojų nurodė, kad jiems teko matyti arba patirti korupcinių atvejų², tai 2017 metais šis skaičius sumažėjo iki 8 proc.

Lietuvoje užfiksuotas didžiausias teigiamas pokytis tarp ES valstybių vertinant gyventojų tiesioginę kyšininkavimo patirtį – 9 proc. punktais sumažėjo respondentų, kuriems teko duoti kyšį, kai jų buvo prašoma (2013 metais – 29 proc., 2017 metais – 20 proc.)³.

Ženkliai sumažėjo įmonių korupcinė patirtis – net 14 proc. punktų, kas yra trečias geriausias pokyčio rezultatas ES. Jeigu 2015 metais 21 proc. įmonių vadovų nurodė, kad iš jų buvo tikimasi arba prašoma kyšio, tai 2017 metais – tik 7 proc.⁴

„Eurobarometras 2017“ nustatė, kad nors nuosekliai augo korupcijos problemos suvokimo svarba, ženkliai sumažėjo Lietuvos gyventojų, manančių, jog per paskutinius trejus metus korupcijos lygis šalyje didėjo. Penktadalis (20 proc.) gyventojų mano, kad korupcijos lygis šalyje nukrito (2013

¹ Prieiga per internetą: <http://goo.gl/gXcvWo>

² Prieiga per internetą: <http://goo.gl/UzqSUH>

³ Prieiga per internetą: <http://goo.gl/6hky75>

⁴ Prieiga per internetą: <http://goo.gl/ctJXe8>

metais – tik 6 proc.). 32 proc. gyventojų teigia, kad korupcijos lygis šalyje didėjo (2012 metais – 53 proc.), t. y. geriau už ES vidurkį – 43 proc.

„Eurobarometro 2017“ duomenys taip pat atkreipė dėmesį į prioritetines antikorupcinės politikos formavimo sritis – tai verslo ir politinės korupcijos santykis:

Lietuva patenka į penketuką ES valstybių tarp manančiųjų, kad aukšto lygio korupcijai nėra skiriama pakankamai dėmesio: taip galvoja 80 proc. gyventojų.

Dalis verslo atstovų, manančių, jog korupciją lemia artimi politikų ir verslininkų ryšiai, per dvejus metus visiškai nepakito ir išlieka didelė korupcijos tikimybė: 2015 metais ⁵ir 2017 metais – 86 proc.⁶

Politinės partijos užima antrą vietą tarp sričių, kuriose labiausiai paplitusi korupcija, – taip mano 64 proc. respondentų.

Lietuva užima šeštą vietą ES tarp valstybių, kuriose prasčiausiai vertinamas politinių partijų finansavimo skaidrumas – tik 19 proc. gyventojų manė, kad šis finansavimas yra skaidrus.

Rinkos ir visuomenės nuomonės tyrimų kompanijos „Baltijos tyrimai“ 2017 metais atlikta Lietuvos gyventojų apklausa⁷ taip pat parodė, kad didžioji dalis gyventojų neigiamai vertina politinės korupcijos padėtį Lietuvoje. Pažymėtina, kad kas antras suaugęs šalies gyventojas (51 proc.) mano, kad politinė korupcija yra labai didelė problema Lietuvoje.

Pasaulinio korupcijos barometro 2017 metų duomenimis⁸, 93 proc. Lietuvos gyventojų manė, kad korupcijos problema yra paplitusi Lietuvoje. Latvijoje taip manė 84 proc., Estijoje – 67 proc. (Europos Sąjungos vidurkis – 68 proc.). Be to, 63 proc. apklaustųjų Lietuvoje laikėsi nuomonės, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybei daro įtaką stambūs subjektai, veikiantys savo interesų naudai. Latvijoje taip atsakė 71 proc., Estijoje – 46 proc. respondentų (Europos Sąjungos vidurkis – 57 proc.).

Politinės partijas (64 proc. respondentų (Europos Sąjungos vidurkis – 56 proc.) ir politikus nacionaliniu, regioniniu ir vietiniu lygiu (59 proc. respondentų (Europos Sąjungos vidurkis – 53 proc.) Lietuvoje įvardino kaip labiausiai korumpuotus.

Plintant informacinių technologijų naudojimuisi, susiduriama ir su naujomis grėsmėmis. Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos nacionalinis elektroninių ryšių tinklų ir informacijos saugumo incidentų tyrimo padalinys (toliau – CERT-LT) per 2017 m. I–III ketv. apdorojo 41 545 pranešimus apie incidentus, gautus iš Lietuvos elektroninių ryšių paslaugų teikėjų, užsienio CERT tarnybų, atliekančių tarptautinius incidentų tyrimus, ir iš Lietuvos interneto naudotojų⁹. Palyginti su 2016 m. I–III ketv. (35 589 incidentai), incidentų padaugėjo 14,4 proc., o

⁵Prieiga per internetą: <https://goo.gl/ohGHBN>

⁶Prieiga per internetą: <http://goo.gl/jDRbZQ>

⁷Prieiga per internetą: <https://goo.gl/SFaLxo>

⁸Prieiga per internetą: <https://goo.gl/FMBLuN>

⁹Prieiga per internetą: <https://www.cert.lt/statistika.html>

2016 metais buvo užregistruota 19 proc. daugiau kibernetinių incidentų nei 2015 metais – 49 463 pranešimai¹⁰.

Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos Tinklų ir informacijos saugumo departamento Saugumo incidentų tyrimų skyrius (CERT-LT) 2017 metų veiklos ataskaitoje nurodoma, kad 2017 m. užfiksuotas 10 951 (2016 m. užvaldymų buvo 10 673) informacinių sistemų užvaldymo incidentas. Prie šio tipo incidentų priskiriami užvaldyti įrenginiai, kurie naudojami kenkimo veikai vykdyti, ir pažeistos, užvaldytos interneto svetainės.

Turint omeny Jungtinių Tautų Konvencijos prieš korupciją 10 straipsnį, tarptautinius skaidrumo standartus (*G20 Anti-Corruption Open Data Principles*), įtvirtinančius didesnę sprendimų ir procedūrų skaidrumą, viešumą ir atskaitingumą visuomenei bei atsparumo korupcijai didinimą, būtina siekti didinti išsamios informacijos apie rinkimus ir balsavimo tvarką, dalyvavimo rinkimuose ir aukų politinės kampanijos dalyviui sklaidą visuomenei jai priimtinais komunikacijos kanalais ir visus teisės aktų leidžiamus rinkimų duomenis atverti visuomenei.

11. Institucijos, įgyvendinančios šią programą, vertina minėtus sociologinių tyrimų rezultatus ir įvardytus korupcijos rizikos veiksnius, kaip galinčius turėti objektyvią įtaką kiekvienos valstybės institucijos, pirmiausia šios programos kontekste – VRK bei kitų rinkimų komisijų, veiklai. Nors VRK ir kitose rinkimų komisijose iki šiol nebuvo užregistruota kyšininkavimo atvejų ar kitų korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų, jos laikosi pozicijos, kad geriausiai su korupcija galima kovoti prevencinėmis priemonėmis, t. y. vengiant jos atsiradimo ir ypatingą dėmesį kreipia į prielaidų VRK ir kitų rinkimų komisijų nariams, valstybės tarnautojams bei kitiems darbuotojams piktnaudžiauti tarnyba ir pavestas funkcijas vykdyti vadovaujantis ne teisės aktais, o savivaliaujant arba siekiant naudos sau ir (arba) tretiesiems asmenims identifikavimą ir eliminavimą bei šių asmenų antikorupcinio elgesio formavimą ir skatinimą. Tai yra ypač aktualu įvertinus kitų rinkimų komisijų sudarymo tvarką, kai į jas dalį savo narių deleguoja politinės partijos, kurios gavo Seimo narių mandatų daugiamandatėje rinkimų apygardoje, ir visuomeniniai rinkimų komitetai.

12. Šią programą VRK mato būtinybę tobulinti įgyvendinamų korupcijos prevencijos priemonių sistemą, rengti ir vykdyti kompleksines antikorupcines priemones rinkimų, politinių partijų veiklos ir politinių kampanijų finansavimo srityse, kuriose yra didžiausia rizika korupcijai atsirasti.

Lietuvoje vis dar labai aktuali politinių partijų ir visuomeninių rinkimų komitetų bei politinių kampanijų finansavimo lėšų panaudojimo skaidrumo problema.

Pastaruoju metu labai paaštrėjo rinkėjų papirkimo ir (ar) jų balsų pirkimo klausimas bei su juo susijęs rinkimų rezultatų pripažinimo negaliojančiais (pirmumo balsų, atiduotų už konkretų

¹⁰ Prieiga per internetą: <https://www.cert.lt/doc/2016.pdf>

kandidatą, pripažinimo negaliojančiais) ar pan. klausimas¹¹. Nors šie teisės pažeidimai yra gana latentiški, jų išaiškinamumas per paskutiniuosius keletą rinkimų pagerėjo. Viena vertus, galima teigti, kad taip atsitiko dėl sumažėjusio tokių pažeidimų skaičiaus. Antra vertus, darytina prielaida, kad tokie rezultatai buvo pasiekti dėl efektyvesnio teisėsaugos institucijų darbo ir bendradarbiavimo su rinkimų komisijų nariais bei pilietiškai nusiteikusiaisiais rinkėjais. Šią programą įgyvendinanti VRK dėl dar daugiau pastangų, idant būtų sustiprintos prielaidos rinkėjų papirkimui ir (ar) jų balsų pirkimui užkardyti.

Kita sritis, kurioje politiniai subjektai neskaidriai panaudoja politinės kampanijos finansavimo lėšas, yra politinės reklamos sklaida. Dažniausiai pasitaikantis atvejis – paskleidžiama paslėpta politinė reklama ir jas atitinkamai jos pakleidžiama daug daugiau negu deklaruojama, už paskleistą reklamą atsilyginama kitais būdais. Tokiu būdu dirbtinai sumažinamos politinės kampanijos išlaidos ir gali būti viršytas įstatymo nustatytas politinės kampanijos išlaidų limitas, taip pažeidžiant politinės kampanijos dalyvių lygiateisiškumo principą padarytas sunkus pažeidimas. Atsižvelgiant į tai, kad dažnai tarp politinių partijų ar atskirų politikų ir visuomenės informavimo priemonių ar verslo grupių, valdančių tas visuomenės informavimo priemones, yra užsimezgę glaudūs ryšiai, kurie sudaro visas prielaidas paslėptai politinei reklamai skleisti ar juridinių asmenų nepriniginėms aukoms teikti, šioje srityje yra ypač palankios sąlygos korupcijos rizikai atsirasti.

Kaip probleminę sritį būtų galima išskirti ir teisės aktuose numatytų poveikio priemonių taikymo praktiką už nustatytus teisės pažeidimus. Tokią praktiką galima paaiškinti įvairiais ryšiais (partiniais, netiesioginiais tarnybiniais ir pan.) su teisės pažeidimą padariusiu subjektu, todėl vengiama priimti jam neigiamas teises (ar kitokias, pavyzdžiui, rinkėjų papirkimo atveju) pasekmes sukelsiantį sprendimą. Taigi ir šioje srityje yra gana nemaža korupcijos pasireiškimo rizika.

13. Visuomenės informuotumo apie rinkimus (referendumus) ir juose dalyvaujančias politines partijas ir kandidatus didinimas, informacijos apie rinkimų (referendumų) organizavimo ir politinių kampanijų finansavimo taisykles suteikimas prisideda prie visuomenės vykdomos kovos su korupcija valstybėje. Gerinant integralumo aplinką visuomenėje, vystosi ir plėtojasi visuomenės antikorupcinė kultūra. Suteikiant žinių apie egzistuojančias rinkimų (referendumų) taisykles ir procedūras, duomenis apie politinių partijų ir kandidatų politinių kampanijų išlaidas ir skolas įsipareigojimus bei jų pokyčius, kandidatų pajamų ir išlaidų pokyčius, prisidedama prie visuomenės žinių antikorupcijos srityje didinimo. Todėl nesudėtingai randama ir viešai patogiu formatu prieinama patikima informacija apie rinkimus (referendumus) ir juose dalyvaujančias politines partijas,

¹¹ 2015-03-21 VRK sprendimas Sp-126 „Dėl 2015 m. savivaldybių tarybų rinkimų rezultatų Šilutės rajono savivaldybėje pripažinimo negaliojančiais”.

2015-03-21 VRK sprendimas Sp-121 „Dėl 2015 m. savivaldybių tarybų rinkimų rezultatų vienmandatėje Širvintų rajono apygardoje Nr. 48 pripažinimo negaliojančiais”.

2015-03-08 VRK sprendimas Sp- 101 „Dėl 2015 m. kovo 1 d. savivaldybių tarybų rinkimų rezultatų Trakų rajono savivaldybėje (rinkimų apygardoje Nr. 52) pripažinimo negaliojančiais”.

visuomeninius rinkimų komitetus ir kandidatus prisideda prie vykdomos visuomenės kontrolės, o pastaroji – prie korupcijos apraiškų visuomenėje eliminavimo.

XXI a. neužtenka rinkėjo informuoti vien tik apie vykstančius rinkimus ar referendumus ir jo teisę dalyvauti juose. Jis turėtų turėti realią galimybę susipažinti su duomenimis apie politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimą, kurie padėtų rinkėjui priimti racionalų ir apgalvotą sprendimą. Atsižvelgiant į tai, būtina rinkėjui suteikti išsamią ir kvalifikuotą informaciją apie vykstančių rinkimų ir (ar) referendumų specifiką, etapus ir jų eigą, politines partijas ir kandidatus, jų finansavimo šaltinius, išlaidas bei jų pokyčius atskirais metais, politinių kampanijų išlaidas ir skolos įsipareigojimus bei jų pokyčius, kandidatų turto ir pajamų pokyčius pagal metus ir pan. rinkėjui prieinamu bei suprantamu būdu. Atitinkamai intensyvesnė tokio pobūdžio informacijos sklaida visuomenei jai priimtinais komunikacijos kanalais suponuoja politikoje dalyvaujančių subjektų didesnę atskaitomybę visuomenei. Todėl būtina plėsti organizacines ir technines priemones, užtikrinančias rinkimų (referendumų) duomenų atsekamumą, saugumą, konfidencialumą ir teisingumą, efektyvų rinkėjų, rinkimų dalyvių, rinkimų organizatorių ir vykdytojų informavimą ir apmokymą, gautų skundų ir pranešimų pasiskirstymą teritoriniu aspektu, priimtus sprendimus dėl gautų skundų ir pranešimų, nustatytų teisės aktų pažeidimų viešinimą. Šiame procese labai svarbų vaidmenį vaidina ir visuomenės informavimo priemonės, visuomeninės organizacijos ir akademinės bendruomenės nariai.

PIRMASIS SKIRSNIS POLITINIAI, TEISINIAI IR SOCIALINIAI VEIKSNIAI, TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS

14. Programą įgyvendinančios VRK antikorpucinei veiklai įtakos turi šalyje vykstantys politiniai procesai, priimami sprendimai, teisės aktų nuostatos.

15. Šalies institucinė sistema sukuria prielaidas korupcijos priežasčių šalinimo mechanizmui veikti, tačiau korupcijos prevenciją reglamentuojančių teisės aktų bazė ir jų nuostatų įgyvendinimas rinkimų, politinių partijų veiklos ir politinių kampanijų finansavimo srityje dar nėra patenkinamas, ypač dėl teikiamų finansinės atskaitomybės dokumentų turinio, formos ir terminų, per kuriuos jie turi būti pateikti. Korupcijos prevencijos galimybės tiek dėl įtakos korupcijos suvokimui, tiek dėl korupcijos priežasčių eliminavimo neišnaudojamos visa apimtimi. Dėl to korupcijos prevencijos poveikis korupcijos mastui ir suvokimui dar nėra pakankamas.

16. Šią programą įgyvendinančių institucijų, ypač – VRK ir kitų rinkimų komisijų – antikorpucinei veiklai įtakos turi tarptautinių organizacijų, kaip antai Europos Tarybos valstybių prieš korupciją grupės (GRECO), veikla. GRECO dalijasi turima informacija, išvalgomis ir patirtimi, kaip geriau vykdyti antikorpucinę veiklą. Teikia rekomendacijas ir siūlymus, kaip išvengti korupcijos

probleminėse veiklos srityse. Lietuva tinkamai įgyvendino visas jai skirtas Trečiojo vertinimo etapo rekomendacijas. GRECO ataskaitoje nurodoma, kad dėl rekomendacijų, susijusių su korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų inkriminavimu, Lietuva padarė ypač didelę pažangą ir pabaigė visapusiškos reformos procesą, priimdama reikšmingus Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso pakeitimus.

Ne mažiau reikšmingi ir Lietuvos Respublikos politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo pakeitimai, padaryti įgyvendinant GRECO rekomendacijas politinių partijų finansavimo srityje. Šis įstatymas buvo išdėstytas nauja redakcija (naujos redakcijos įstatymo pavadinimas – Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymas), *inter alia*, numatant politinėms partijoms prievolę teikti finansinių ataskaitų rinkinį, kurį sudaro balansas, veiklos rezultatų ataskaita ir aiškinamasis raštas, reikalaujant, kad fizinis asmuo, prieš suteikdamas auką politinei partijai ar politinės kampanijos dalyviui, įstatymų nustatyta tvarka turi deklaruoti turtą ir pajamas, nustatant, kad nepriimtinos aukos ir nepanaudotos politinės kampanijos lėšos turi būti pervedamos į valstybės biudžetą, įtvirtinant reikalavimą politinėms partijoms atidaryti atskirą politinės kampanijos banko sąskaitą, aiškiau apibrėžiant politinės kampanijos išdininko vaidmenį ir funkcijas, pratęsiant rinkimų agitacijos kampanijos etapą, nustatant pareigą politinės kampanijos dalyviams finansavimo ataskaitą ir audito ataskaitą VRK pateikti per aiškiai apibrėžtą laikotarpį, t. y. ne vėliau kaip per 85 kalendorines dienas nuo galutinių rinkimų rezultatų paskelbimo, įtvirtinant VRK pareigą apie šio įstatymo pažeidimus informuoti Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybą (toliau – STT) ir Lietuvos Respublikos generalinę prokuratūrą.

VRK taip pat priėmė atitinkamus teisės aktus, nustatančius aukų lapų įsigijimo, pildymo ir apskaitos tvarką, politinės kampanijos finansavimo apskaitos žiniaraščio formą, jo pildymo, pateikimo bei politinės kampanijos finansavimo apskaitos tvarką, VRK atliekamo politinės kampanijos dalyvių patikrinimo technines užduotis, valstybės biudžeto asignavimų panaudojimo ataskaitos ir aukų ir aukotojų sąrašo formas, jų pildymo bei pateikimo tvarką.

Be kita ko, buvo sugriežtinta administracinė ir civilinė atsakomybė už Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo pažeidimus.

Pažymėtina ir tai, kad GRECO rekomendacijų įgyvendinimo procesas neapsiribojo formaliu, mechanišku teisinio reguliavimo pakeitimu, t. y. teisės aktų projektai buvo skelbiami viešai, idant visuomenė galėtų pareikšti savo pastabas ir pasiūlymus, buvo organizuojamos įvairios tarpinstitucinės diskusijos, organizuojami įvairūs mokymai ir pan.

Taigi buvo ne tik sukurta atitinkama politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės teisinė sistema, o konkrečiai nustatytos išsamios taisyklės ir apibrėžtys, išsamus politinių kampanijų subjektų sąrašas ir jų atsakomybė, nuostatos, kuriomis siekiama

finansinio skaidrumo, kontrolės mechanizmas ir sankcijos, bet ir galutinai susiformavo faktinės prielaidos (tokios kaip reikiama kompetencija ir pan.) jai tinkamai funkcionuoti tiek pačioje VRK ir kitose rinkimų komisijose, tiek politinėse partijose, tiek kitų subjektų, dalyvaujančių politinėse kampanijose, atžvilgiu.

17. GRECO ketvirtojo vertinimo etapo „Parlamento narių, teisėjų ir prokurorų korupcijos prevencija“ Lietuvos vertinimo ataskaitoje (dalyje „Seimo narių korupcijos prevencija“) kaip gerosios antikorupcinės praktikos pavyzdžiai įvardijami galimybė prašyti STT įvertinti įstatymo projektą dėl galimos rizikos korupcijos prevencijos požiūriu, Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatyme įtvirtinta išsami interesų konfliktų reglamentavimo tvarka, lobizmo veiklą reglamentuojantis įstatymas ir viešas lobistų registras, turto deklaravimo naudingumas ir patikimumas ir pan. Nepaisant to, buvo pastebėta ir reikšmingų trūkumų, dėl kurių buvo suformuluotos atitinkamos rekomendacijos, iš kurių paminėtinos šios: toliau didinti įstatymų leidybos proceso skaidrumą užtikrinant, kad komitetų posėdžių darbotvarkės, darbiniai dokumentai ir protokolai būtų laiku parengti ir viešai prieinami; priimti taisykles, reglamentuojančias Seimo narių santykius su lobistais ir trečiosiomis šalimis, siekiančiomis daryti įtaką įstatymų priėmimo procesui; imtis reikiamų priemonių užtikrinti veiksmingą privačių interesų deklaravimą ir kitų Seimo narių elgesį reglamentuojančių taisyklių įgyvendinimą ir jų priežiūrą.

Minėtoje ataskaitoje, be kita ko, pažymima, kad Seimo nariai privalo laikytis Valstybės politikų elgesio kodekso, kuris taikomas visiems politikams – išrinktiems ir paskirtiems įstatymų leidybos ir vykdomosios valdžios atstovams, taip pat registruotiems kandidatais į visų valstybės lygių renkamus postus. Šis kodeksas taip pat taikomas parlamentinių partijų pirmininkams ir jų pavaduotojams.

Kodekse nustatyti devyni principai: 1) pagarba žmogui ir valstybei; 2) teisingumas; 3) sąžiningumas; 4) skaidrumas ir viešumas; 5) padorumas; 6) pavyzdingumas; 7) nesavanaudiškumas; 8) nešališkumas ir 9) atsakomybė. Kodekse taip pat nustatyta pareiga valstybės politikams ir kandidatams deklaruoti privačius interesus pagal galiojančius teisės aktus.

Pažymėtina, kad kandidatų privačių interesų deklaravimas vis dar išlieka probleminis tuo aspektu, jog kartais kandidatai pateikia netinkamai užpildytą arba visai neužpildytą privačių interesų deklaraciją (tai yra vienas iš privalomai pateiktinų pareiškinių dokumentų), tačiau VRK arba kita rinkimų komisija tokį dokumentą privalo priimti, nes Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos EDS sistemoje jis būna patvirtintas kaip tinkamai užpildytas. Taip forma tampa viršesnė turinio atžvilgiu ir nėra pasiekiami rinkimų įstatymų tikslai. Dar viena problema, su kuria susiduriama šioje srityje, yra asmenų, išrinktų į atitinkamas politines pareigas, delsimas deklaruoti privačius interesus per įstatyme nustatytą terminą. Šią programą įgyvendinančios

institucijos yra susirūpinusios dėl susiklosčiusios situacijos, kuri sudaro prielaidas korupcijos rizikai pasireikšti, ir dės visas pastangas, kad minėtos prielaidos būtų pašalintos.

17. Nepaisant to, kad 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas)

23 straipsnis numato, kad Europos Sąjungos ar valstybės narės teise, kuri taikoma duomenų valdytojui arba duomenų tvarkytojui, teisėkūros priemone gali būti apribotos reglamente nustatytos prievolės ir teisės, kai tokiu apribojimu gerbiama pagrindinių teisių ir laisvių esmė ir jis demokratinėje visuomenėje yra būtina ir proporcinga priemonė siekiant užtikrinti nacionalinį saugumą; visuomenės saugumą; nusikalstamų veikų prevenciją, tyrimą, nustatymą ar patraukimą už jas baudžiamojon atsakomybėn; kitus valstybės narės svarbius tikslus, susijusius su bendrais viešaisiais interesais.

86 straipsnis įtvirtina, kad valdžios institucijos arba viešosios įstaigos ar privačios įstaigos turimuose oficialiuose dokumentuose, reikalinguose užduočiai, vykdomai dėl viešojo intereso, atlikti, esantys asmens duomenys šios institucijos arba įstaigos gali būti atskleisti laikantis Europos Sąjungos ar valstybės narės teisės, kuri taikoma tai valdžios institucijai arba įstaigai, siekiant visuomenės teisę susipažinti su oficialiais dokumentais suderinti su teise į asmens duomenų apsaugą pagal šį reglamentą.

89 straipsnis numato, kad duomenų tvarkymui archyvavimo tikslais viešojo intereso labui, mokslinių ar istorinių tyrimų tikslais arba statistiniais tikslais pagal šį reglamentą taikomos tinkamos duomenų subjekto teisių ir laisvių apsaugos priemonės. Tomis apsaugos priemonėmis užtikrinama, kad būtų įdiegtos techninės ir organizacinės priemonės, visų pirma siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi duomenų kiekio mažinimo principo. Tos priemonės gali apimti pseudonimų suteikimą, jeigu tie tikslai gali būti pasiekti tuo būdu. Visais atvejais, kai tuos tikslus galima pasiekti toliau tvarkant duomenis, iš kurių negalima arba nebegalima nustatyti duomenų subjektų tapatybės, tų tikslų siekiama tuo būdu. Kai asmens duomenys tvarkomi archyvavimo tikslais viešojo intereso labui, Europos Sąjungos arba valstybės narės teisės aktais gali būti nustatytos nukrypti leidžiančios nuostatos, susijusios su Bendrasis duomenų apsaugos reglamento 15, 16, 18, 19, 20 ir 21 straipsniuose nurodytomis teisėmis, jei taikomos 89 straipsnio 1 dalyje nurodytos sąlygos ir apsaugos priemonės, tokiu mastu, koku dėl tokių teisių gali tapti neįmanoma pasiekti konkrečių tikslų arba jos gali tapti rimta kliūtimi jiems pasiekti, ir norint pasiekti tuos tikslus yra būtinos tokios nukrypti leidžiančios nuostatos.

Bendrojo duomenų apsaugos reglamento nuostatų neišsamumas sudaro prielaidas, politikams manipuluojant reglamento tikslais, bei apriboti dalies VRK turimų duomenų skelbiamą. O tai mažina visuomenės ir visuomenės informavimo priemonių galimybės vykdyti stebėseną ir užtikrinti visuomenės įsitraukimą į korupcijos prevencijos vykdymą.

18. Atsižvelgdamos į sociologinių tyrimų duomenis apie korupcijos būklę Lietuvoje, didelį gyventojų nepasitikėjimą valstybe ir jos institucijomis, nepasitenkinimą viešojo administravimo neefektyvumu ir vertindamos korupciją kaip realią grėsmę kiekvienos institucijos ir visos šalies prestižui, šią programą įgyvendinančios institucijos vykdo sistemingą ir kryptingą antikorpucinę politiką, kurios tikslas – užtikrinti vykdomos veiklos skaidrumą, atskleisti galimas korupcijos atsiradimo prielaidas ir užkirsti galimybes joms atsirasti ateityje.

19. Akcentuodamos politinių partijų paskirtį būti tarpininkėmis tarp visuomenės ir valstybės ir atsižvelgdamos į itin menką visuomenės pasitikėjimą jomis, šią programą įgyvendinančios institucijos siekia prisidėti prie politinės kultūros ir politinio sąmoningumo, įskaitant pilietinę visuomenę, formavimo, garbingos, viešos ir etiškos politinės konkurencijos skatinimo, ragindamos visus politinių procesų dalyvius ir kitas institucijas, turinčias atitinkamus įgaliojimus rinkimų, politinių partijų veiklos ir politinių kampanijų finansavimo korupcijos prevencijos srityse, remti ir skatinti korektišką politinį bendravimą ir bendradarbiavimą bei skaidrios, atsakingos ir atskaitingos politinės kampanijos pavyzdžio, kaip vienos iš demokratinės santvarkos garantijų, tvarų įdiegimą Lietuvoje.

20. Pirmiau nurodytų tikslų šią programą įgyvendinančioms institucijoms siekti padeda įvairios pilietinės iniciatyvos, kurias jos entuziastingai palaiko ir skatina. Pavyzdžiui, su pilietine iniciatyva „Baltosios pirštinės“, Lietuvos jaunimo organizacijų taryba (LiJot) ir jų projektu „Man ne dzin“ bei viešąja įstaiga „Europos namai“ ir jų projektu „Žinau, ką renku“ VRK sieja ilgalaikis sėkmingas bendradarbiavimas.

III SKYRIUS PROGRAMOS TIKSLAS, UŽDAVINIAI, SIEKIAMAI REZULTATAI IR VERTINIMO KRITERIJAI

21. Programos tikslas – siekti, kad būtų mažinamas korupcijos mastas ir būtų vykdoma kryptinga korupcijos prevencijos politika rinkimų, politinių partijų veiklos ir politinių kampanijų finansavimo srityse, mažinamos ir šalinamos korupcijos pasireiškimo prielaidos šiose srityse bei didinamas jose vykstančių procesų ir vykdomų procedūrų atvirumas ir skaidrumas bei politinėje veikloje dalyvaujančių subjektų sąžiningumas, atsparumas korupcijai bei atskaitingumas visuomenei.

22. Programos uždaviniai:

22.1. organizuoti ir įgyvendinti korupcijos prevenciją politinių partijų veiklos, rinkimų ir politinių kampanijų finansavimo srityse pagal galiojančius teisės aktus;

22.2 stiprinti VRK ir apygardų (savivaldybių) ir apylinkių rinkimų komisijų narių, valstybės tarnautojų ir kitų darbuotojų, įgyvendinančių jiems pavestas funkcijas rinkimų, politinių partijų veiklos ir politinių kampanijų finansavimo srityse, antikorpucinės elgsenos paskatas;

22.3. stiprinti politinėje veikloje dalyvaujančių politinių partijų, visuomeninių rinkimų komitetų, kandidatų ir kitų subjektų, įskaitant rinkėjus, antikorupcines paskatas;

22.4. vykdyti politinių subjektų finansavimo lėšų panaudojimo skaidrumo (paslėptos politinės reklamos sklaidos, rinkėjų papirkimo ir (arba) jų balsų pirkimo ir pan.) stebėseną bei pažeidimų užkardymą, o nustacius pažeidimus – principingai taikyti teisės aktuose numatytas poveikio priemones.

23. Programos efektyvumas vertinamas pagal šiuos kokybinius kriterijus:

23.1. pagal „Lietuvos korupcijos žemėlapyje“ ir kituose sociologiniuose tyrimuose fiksuotą teigiamą gyventojų nuomonės pasikeitimą dėl korupcijos lygio rinkimų, politinių partijų veiklos ir politinių kampanijų finansavimo srityse;

23.2. pagal teisės aktų nustatyta tvarka užfiksuotų pranešimų apie galimas VRK ir apygardų (savivaldybių) ir apylinkių rinkimų komisijų narių, valstybės tarnautojų ir kitų darbuotojų, įgyvendinančių jiems pavestas funkcijas rinkimų, politinių partijų veiklos ir politinių kampanijų finansavimo srityse, kitų politinėje veikloje dalyvaujančių subjektų, įskaitant rinkėjus, korupcinio pobūdžio veikas skaičių;

23.3. pagal teisės aktų, reglamentuojančių rinkimų, politinių partijų veiklos ir politinių kampanijų finansavimo sritis, pažeidimų skaičiaus teigiamą pokytį.

24. Programos įgyvendinimo tarpiniai rezultatai vertinami pagal šiuos kiekybinius kriterijus:

24.1. pagal Priemonių plane numatytų priemonių įvykdymo skaičių;

24.2. pagal Priemonių plane numatytų priemonių įgyvendinimą per jame nustatytus terminus.

IV SKYRIUS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS, STEBĖSENA, ATSKAITOMYBĖ

25. Programos įgyvendinimą koordinuoja ir kontroliuoja VRK pirmininkas.

26. Programos uždaviniams įgyvendinti sudaromas priemonių planas. Jame nustatomas konkrečių priemonių turinys, už priemonių įgyvendinimą atsakingi subjektai, priemonių įgyvendinimo terminai, laukiami rezultatai ir priemonių įgyvendinimo vertinimo kriterijai.

27. Priemonių plane nustatytų priemonių turinys ar jų įgyvendinimo terminai gali būti keičiami ar priemonės išbraukiamos iš priemonių plano tik motyvuotu priemonės vykdytojo pasiūlymu, kuriam turi pritarti VRK pirmininkas. Tuo atveju, jeigu priemonės vykdymas priskiriamas kelių šią programą įgyvendinančių institucijų kompetencijai, tokį sprendimą priima visų šią programą įgyvendinančių institucijų vadovai.

28. Priemonių planas yra neatskiriama šios programos dalis.

29. Į priemonių planą įtraukiamos ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. birželio 17 d. nutarimu Nr. 648 patvirtintame Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025

metų programos įgyvendinimo 2015–2019 metų tarpinstitucinį veiklos plane numatytas priemonės, už kurių įgyvendinimą yra atsakinga VRK.

30. Kad būtų nuosekliai vertinama pasiekta pažanga, nustatomos problemos ir kliūtys, atsirandančios įgyvendinant šią programą:

30.1. priemonių vykdytojai privalo reguliariai vykdyti priemones, numatytas Priemonių plane, periodiškai rengti ir per 5 darbo dienas pasibaigus pusmečiui teikti VRK pirmininko įsakymu sudarytai darbo grupei (toliau – darbo grupė) šių priemonių vykdymo ataskaitas;

30.2. darbo grupė per 10 darbo dienų pasibaigus pusmečiui teikia VRK pirmininkui šios programos 31.1 papunktyje nurodytų ataskaitų pagrindu parengtą informaciją (suvestinę ataskaitą) apie priemonių plano įgyvendinimo eigą;

30.3. VRK pirmininkas per 5 darbo dienas nuo 31.2 papunktyje nurodytos informacijos gavimo dienos paskelbia suvestinę ataskaitą apie priemonių plano vykdymą VRK interneto svetainėje ir apie tai raštu informuoja kitas institucijas, įgyvendinančias šią programą, pateikdamas joms suvestinės ataskaitos kopiją. Atsižvelgiant į tai, kad viena iš institucijų, įgyvendinančių šią programą, yra STT, jai atskira ataskaita neteikiama.

31. Informacija apie Programos ir Priemonių plano įgyvendinimo eigą viešai skelbiama šią programą įgyvendinančių institucijų interneto svetainėse.

V SKYRIUS PROGRAMOS ATNAUJINIMAS

32. Darbo grupė, atsižvelgdama į Nacionalinę kovos su korupcija programą, parengia ir teikia Programą įgyvendinančioms institucijoms tvirtinti naujo laikotarpio programos ir priemonių plano projektą. Visi suinteresuoti subjektai gali teikti pasiūlymus dėl Programos ir Priemonių plano nuostatų per visą jų įgyvendinimo laikotarpį.

VI SKYRIUS PROGRAMOS FINANSAVIMAS

33. Programa vykdoma iš šią programą įgyvendinančioms institucijoms skirtų valstybės biudžeto asignavimų.

Lietuvos Respublikos
rinkimų, politinių partijų veiklos ir
politinių kampanijų finansavimo korupcijos
prevencijos 2019–2020 metų programos
priedas

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
RINKIMŲ, POLITINIŲ PARTIJŲ VEIKLOS IR POLITINIŲ KAMPANIJŲ FINANSAVIMO KORUPCIJOS PREVENCIJOS
2019–2020 METŲ PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO PRIEMONIŲ 2019–2020 METŲ PLANAS**

REZULTATO KOKYBINIAI KRITERIJAI:

- 1. „LIETUVOS KORUPCIJOS ŽEMĖLAPYJE“ IR KITUOSE SOCIOLOGINIUOSE TYRIMUOSE FIKSUOTAS TEIGIAMAS GYVENTOJŲ NUOMONĖS PASIKEITIMAS DĖL KORUPCIJOS LYGIO RINKIMŲ, POLITINIŲ PARTIJŲ VEIKLOS IR POLITINIŲ KAMPANIJŲ FINANSAVIMO SRITYSE;**
- 2. TEISĖS AKTŲ NUSTATYTA TVARKA UŽFIKSUOTŲ PRANEŠIMŲ APIE GALIMAS VRK IR KITŲ RINKIMŲ KOMISIJŲ NARIŲ, VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ IR KITŲ DARBUOTOJŲ, ĮGYVENDINANČIŲ JIEMS PAVESTAS FUNKCIJAS RINKIMŲ, POLITINIŲ PARTIJŲ VEIKLOS IR POLITINIŲ KAMPANIJŲ FINANSAVIMO SRITYSE, KITŲ POLITINĖJE VEIKLOJE DALYVAUJANČIŲ SUBJEKTŲ, ĮSKAITANT RINKĖJUS, KORUPCINIO POBŪDŽIO VEIKAS SKAIČIUS;**
- 3. TEISĖS AKTŲ, REGLAMENTUOJANČIŲ RINKIMŲ, POLITINIŲ PARTIJŲ VEIKLOS IR POLITINIŲ KAMPANIJŲ FINANSAVIMO SRITIS, PAŽEIDIMŲ SKAIČIAUS TEIGIAMAS POKYTIS.**

TARPINIO REZULTATO KIEKYBINIAI KRITERIJAI:

- 1. PRIEMONIŲ PLANE NUMATYTŲ PRIEMONIŲ ĮVYKDYMO SKAIČIUS;**
- 2. PRIEMONIŲ PLANE NUMATYTŲ PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMAS PER JAME NUSTATYTUS TERMINUS.**

1 UŽDAVINYS

ORGANIZUOTI IR ĮGYVENDINTI KORUPCIJOS PREVENCIJĄ RINKIMŲ, POLITINIŲ PARTIJŲ VEIKLOS IR POLITINIŲ PARTIJŲ FINANSAVIMO SRITYSE PAGAL GALIOJANČIUS TEISĖS AKTUS

Eil. Nr.	Priemonės	Vykdytojai	Įvykdymo laikas	Laukiami rezultatai	Vertinimo kriterijai
-----------------	------------------	-------------------	------------------------	----------------------------	-----------------------------

1.	Kreiptis į Seimą su pasiūlymais dėl duomenų apie politinės kampanijos išlaidų ir skolos išsipareigojimų skelbimo	VRK sekretoriato Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyrius	2019 m. II ketv.	Padidės politinių partijų finansavimo kontrolės efektyvumas, be to, visuomenei bus žinoma, kokia yra atitinkamos politinės partijos finansavimo struktūra	Parengti pasiūlymai, parengti teisės aktų ir pateikti Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetui
2.	Parengti politinės kampanijos dalyviams rekomendacijas dėl skaidrumo rinkimuose užtikrinimo	VRK sekretoriato Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyrius	2020 m. I ketv.	Padidės politinės kampanijų dalyvių finansavimo skaidrumas	Parengtos ir priimtose rekomendacijos
3.	Parengti politinės kampanijos dalyviams rekomendacijas dėl draudimo pasinaudoti administraciniu resursu	VRK sekretoriato Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyrius	2020 m. I ketv.	Padidės politinės kampanijų dalyvių finansavimo skaidrumas	Parengtos ir priimtose rekomendacijos
2 UŽDAVINYS STIPRINTI VRK IR KITŲ RINKIMŲ KOMISIJŲ NARIŲ, VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ IR KITŲ DARBUOTOJŲ, ĮGYVENDINANČIŲ JIEMS PAVESTAS FUNKCIJAS RINKIMŲ, POLITINIŲ PARTIJŲ VEIKLOS IR POLITINIŲ KAMPANIJŲ FINANSAVIMO SRITYSE, ANTIKORUPCINĖS ELGSENOS PASKATAS					
4.	Organizuoti VRK narių, VRK sekretoriato valstybės tarnautojų ir kitų darbuotojų tęstinius (antrinius) antikorupeinius mokymus	VRK sekretoriato Rinkimų organizavimo skyrius	Kiekvienais metais	Šių asmenų papildomas (platesnis) švietimas antikorupeijos tema sutvirtins jų antikorupeinį imunitetą	Vienas asmuo dalyvaus ne trumpesniuose kaip 8 akademinėse valandų mokymuose

5.	Organizuoti naujai paskirtų apygardų (savivaldybės) rinkimų komisijų narių (pirmininko ir narių, dirbančių politinės reklamos pažeidimų ir rinkėjų papirkimo tyrimų darbo grupėse) įvadinius antikorpucinius mokymus	VRK sekretoriato Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyrius Mokymų ir komunikacijos skyrius	Likus ne mažiau kaip 3 savaitėms iki rinkimų dienos	Šių asmenų švietimas antikorpucijos tema sustiprins jų antikorpucinį imunitetą ir sudarys prielaidas atsakingiau laikytis duodamo apygardos (savivaldybės) komisijos pirmininko rašytinio pasižadėjimo	Vienas asmuo dalyvaus ne trumpesniuose kaip 2 akademinėse valandų mokymuose
3 UŽDAVINYS					
STIPRINTI POLITINĖJE VEIKLOJE DALYVAUJANČIŲ SUBJEKTŲ, ĮSKAITANT RINKĖJUS, ANTIKORUPCINES PASKATAS					
6.	Parengti analitinės apžvalgas apie VRK gautus ir ištirtus rinkimus reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus ir paskelbti VRK interneto svetainėje	Darbo grupė, VRK sekretoriato Rinkimų organizavimo skyrius Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyrius Mokymų ir komunikacijos skyrius	Per 3 mėn. nuo galutinių rinkimų rezultatų paskelbimo	Bus nustatytos dažniausiai analizuojamoje srityje pasitaikančios problemos, galinčios provokuoti korupcinį elgesį, ir suinteresuotiems subjektams bei visuomenei pateikta informacija, aktuali tolesnėms diskusijoms bei įstatymų leidybai	Parengtos ir VRK interneto svetainėje paskelbtos analitinės apžvalgos apie gautus ir ištirtus rinkimus reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus
7.	Parengti politinių partijų veiklos ir politinių kampanijų finansavimo analitines apžvalgas ir paskelbti VRK interneto svetainėje	Darbo grupė, VRK sekretoriato Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyrius	Ne vėliau kaip po 3 mėn. pasibaigus galutiniam politinių kampanijų finansavimo ataskaitų	Bus nustatytos dažniausiai analizuojamoje srityje pasitaikančios problemos, galinčios provokuoti korupcinį elgesį, ir suinteresuotiems subjektams bei visuomenei pateikta informacija,	Parengtos ir VRK interneto svetainėje paskelbtos analitinės apžvalgos politinių partijų veiklos ir politinių kampanijų finansavimo tematika

			pateikimo terminui	aktuali tolesnėms diskusijoms bei įstatymų leidybai	
8.	Kartu su kitomis institucijomis, turinčiomis atitinkamus įgaliojimus politinių partijų veiklos bei politinių kampanijų finansavimo srityje, vykdyti rinkėjų sąmoningumo ugdymo ir sąžiningumo skatinimo kampanijas	VRK sekretoriato Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyrius Mokymų ir komunikacijos skyrius	Kiekvienos politinės kampanijos, kaip ją apibrėžia Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymas, metu	Tokios kampanijos paskatins rinkėjus aktyviau dalyvauti rinkimuose (referendumuose) ir tarnaus kaip prevencinė priemonė kovojant su rinkėjų papirkimu	Rinkimuose dalyvavusių rinkėjų skaičius (proc.) ir pasitvirtinusių rinkėjų papirkimų atvejų skaičius
9.	Sudaryti galimybes asmeniui pasitikrinti, ar politinė partija įtraukė jo sumokėtą nario mokestį į apskaitą;	VRK sekretoriato Kompiuterinių technologijų skyrius Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyrius	2020 m. II ketv.	Padidinta visuomenės vykdoma politinių partijų finansavimo kontrolė	Sudarytos techninės galimybės VRK informacinėje sistemoje rinkėjui pasitikrinti, ar politinė partija įtraukė jo sumokėtą nario mokestį į apskaitą
10.	Modernizuoti VRK interneto svetainėje sukurtą skyrelį, skirtą anoniminiams pranešimams apie galimus korupcijos atvejus rinkimų, politinių partijų veiklos ir politinių kampanijų finansavimo srityse bei tikėtiną administracinių išteklių panaudojimą politinės kampanijos tikslams, kuriame būtų galima prikabinti siunčiamus	VRK sekretoriato Kompiuterinių technologijų skyrius	2020 m. I ketv.	Bus sudaryta galimybė asmenims anonimiškai pateikti informaciją apie tam tikras korupcijas apraiškas, kuri bus vertinama, analizuojama ir tiriama kartu su informacija, gauta iš kitų šaltinių, taip sukuriant geresnes prielaidas	VRK interneto svetainėje sukurtas atitinkamas skyrelis

	priedus (pavyzdžiui, nuotraukas, dokumentų kopijas)			atitinkamiems pažeidimams išaiškinti	
11.	Organizuojant susitikimus su visuomenės informavimo priemonių ir pilietinės visuomenės atstovais, prisidėti prie politinės kultūros sklaidos	VRK sekretoriato Mokymų ir komunikacijos skyrius Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyrius	Kartą per metus	Akcentuojant gerosios praktikos pavyzdžius, bus skatinamas politinis sąmoningumas, mandagumas, garbingumas bei etikos principų laikymasis, atitinkamai keliantys pasitikėjimą politikais ir demokratija apskritai visuomenėje	Suorganizuotas susitikimas, parengtas ir išplatintas pranešimas spaudai
12.	Parengti ir išplatinti pranešimą dėl Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų laikymosi, skirtą visiems savivaldybės ir apylinkių rinkimų komisijų nariams	VRK sekretoriato Rinkimų organizavimo skyrius	Ne vėliau kaip likus 60 dienų iki rinkimų dienos	Užtikrinti efektyvų ir operatyvų Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo įgyvendinimą	Parengtas ir išplatintas pranešimas
13.	Parengti ir išplatinti pranešimą dėl Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų laikymosi, skirtą asmenims, kandidatuojančioms į politines pareigas	VRK sekretoriato Rinkimų organizavimo skyrius	Likus ne mažiau kaip 10 dienų iki pareiškinių dokumentų priėmimo dienos	Užtikrinti efektyvų ir operatyvų rinkimų įstatymų nuostatų dėl pareiškinių dokumentų pateikimo įgyvendinimą	Parengtas ir išplatintas pranešimas
14.	Asmenims, naujai išrinktiems į politines pareigas, parengti ir išplatinti pranešimą apie Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų laikymąsi	VRK sekretoriato Rinkimų organizavimo skyrius	Ne vėliau kaip per savaitę po to, kai asmenys, naujai išrinkti į atitinkamas politines pareigas, įgyja įgaliojimus	Užtikrinti efektyvų ir operatyvų Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo įgyvendinimą	Parengtas ir išplatintas pranešimas
15.	Populiarinti interneto svetainę www.rinkejopuSlapis.lt	VRK sekretoriato Kompiuterinių	2019 m. I ketv. – parengtas ir	Rinkėjams sudaroma galimybė patikrinti, ar	Interneto svetainės www.rinkejopuSlapis.lt

		technologijų skyrius	viešai paskelbtas populiarinantis straipsnis	teisingai nurodytos jų aukos politinės kampanijos dalyviams, jų dalyvavimo rinkimuose istorija ir pan., ir taip užtikrinimas šių procesų skaidrumas ir atvirumas visuomenei bei didinamas visuomenės pasitikėjimas politinėmis partijomis, rinkimų rezultatais bei demokratijos atributais apskritai	lankytojų skaičiaus didėjimas
16.	Įtraukti visuomenę į politinės reklamos stebėsenos vykdymą: sukurti politinės reklamos žymėjimo instrumentą	VRK sekretoriato Kompiuterinių technologijų skyrius Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyrius Mokymų ir komunikacijos skyrius	Kiekvienos politinės kampanijos, kaip ją apibrėžia Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymas, metu	Sudaryti galimybes asmenims pateikti informaciją apie pastebėtą politinę reklamą. Gauta informacija turi būti vertinama, analizuojama ir tiriama kartu su informacija, gauta iš kitų šaltinių, taip sukuriant geresnes prielaidas atitinkamiems pažeidimams išaiškinti.	VRK interneto svetainėje sukurtas politinės reklamos žymėjimo žemėlapis
4 UŽDAVINYS VYKDYTI POLITINIŲ SUBJEKTŲ FINANSAVIMO LĖŠŲ PANAUDOJIMO SKAIDRUMO (PASLĖPTOS POLITINĖS REKLAMOS SKLAIDOS, RINKĖJŲ PAPIRKIMO IR (ARBA) JŲ BALSŲ PIRKIMO IR PAN.) STEBĖSENĄ IR PAŽEIDIMŲ UŽKARDYMĄ, O NUSTAČIUS PAŽEIDIMUS – PRINCIPINGAI TAIKYTI TEISĖS AKTUOSE NUMATYTAS POVEIKIO PRIEMONES					
17.	Parengti ir viešai skelbti duomenų apie nustatytų pažeidimų pasiskirstymą teritoriniu aspektu	VRK sekretoriato Kompiuterinių	2020 m. IV ketv.	Viešumas padeda atgrasyti kitus nuo nusikaltimų. Todėl viena iš korupcijos	Parengti ir viešai skelbti duomenys apie nustatytų

		technologijų skyrius Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyrius Mokymų ir komunikacijos skyrius		prevencijos priemonių yra nustatytų korupcijos atveju paviešinimas. Nusikaltimus darantys asmenys nori, kad apie tai niekas nesužinotų. Vien dėl prevencinio vaidmens tie atvejai turėtų būti paviešinami.	pažeidimų pasiskirstymą teritoriniu aspektu
18.	Informacijos apie politinių partijų, politikų, kitų subjektų steigiamas visuomenines organizacijas, visuomeninius rinkimų komitetus, organizuojamus renginius ir pan. rinkimas ir analizė	Darbo grupė	Kiekvienos politinės kampanijos, kaip ją apibrėžia Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymas, laikotarpiu	Tokio pobūdžio informacija yra reikalinga siekiant išsiaiškinti rinkėjų papirkimo atvejus, o tam tikrais atvejais – ir finansavimo per trečiuosius asmenis atvejus. Tai ir prevencinė priemonė tuo požiūriu, kad politinės partijos, visuomeniniai rinkimų komitetai ir kiti subjektai, žinodami, kad yra atliekama stebėseną šiuo aspektu, vengs neteisėtai elgtis.	Nustatytų rinkėjų papirkimo atvejų skaičius, lyginant su praėjusiais rinkimais
19.	Organizuoti mokymus apie rinkimų skaidrumo užtikrinimą politinės kampanijos dalyviams, rinkimų štabų vadovams	VRK sekretoriato Mokymų ir komunikacijos skyrius, Politinių partijų ir politinių kampanijų	Likus ne mažiau kaip 2 savaitėms iki rinkimų dienos	Tokio pobūdžio šių asmenų švietimas ne tik dar labiau sustiprins jų antikorupcinį imunitetą, bet ir tarnaus kaip prevencinė priemonė kovojant su rinkėjų papirkimu / jų balsų	Pažeidimų, padarytų balsavimo metu, skaičius: padarytų pažeidimų skaičiaus mažėjimas, išaiškintų pažeidimų skaičiaus didėjimas, lyginant su praėjusiais rinkimais

		finansavimo kontrolės skyrius		pirkimu, taip pat kitais pažeidimais, paprastai padaromais balsavimo metu.	
20.	Teisės aktuose numatytų poveikio priemonių taikymo nustatčius teisės pažeidimus praktikos peržiūra	VRK nariai, kitų rinkimų komisijų nariai	Nustačius pažeidimus	Principingas už nustatytus teisės pažeidimus teisės aktuose numatytų poveikio priemonių taikymas sudarys sąlygas bendrajai ir specialiajai prevencijai, turės teigiamos įtakos visuomenės nuomonei dėl atsakomybės išvengiamumo politinių partijų veiklos, rinkimų ir politinių kampanijų finansavimo srityse	Nustatytų pažeidimų ir pritaikytų poveikio priemonių santykio pokytis, lyginant su praėjusiu analogišku laikotarpiu
21.	Sukurti šiuolaikišką ir patogią paieškos rinkimų duomenyse sistemą, rinkėjų informavimo ir rinkimų stebėsenos priemonę	VRK sekretoriato Kompiuterinių technologijų skyrius	2020 m. IV	Sukurta paieškos sistema prisidėtų prie rinkėjų informavimo ir visuomenės vykdomos efektyvesnės korupcijos prevencijos vykdymo	Sukurta šiuolaikiška ir patogi paieškos rinkimų duomenyse sistemą